

محمد تقی صرفی پور

مقدمه

بعد حمد و شکر الهی و سلام و درود فراوان بر محمد مصطفی(ص) و اهل بیت طاهرینش.

خداوند در سوره محمد فرموده:مسلمان ها باهم مهربانند. رحماء بینهم

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ؛

طبق این ایه شریفه نباید بین ما کدورت و ناراحتی و دعوا و دشمنی باشد.

انسان در معاشرت با دیگران چه خانواده اش چه فامیلهاش چه همسایه ها و چه دیگران باید ادم ارامی باشد.

نبايد باهم دعوا كنيم.دعوا كردن باهم ممنوع است.

لذا در زندگی پیامبران و امامان علیهم السلام دیده نشده با کسی سر مسایل شخصی دعوا کنند.

ولی متأسفانه می بینیم تو جامعه ما دعوا زیاد هست. و بعضی دعاها به کشتن ختم میشود.بعضی دعاها از دونفر به یک نزاع دسته جمعی

منتهی میشود! گاهی به مهاجرت و فرار عده ای از وطنشان به شهرهای دیگر و دربدری ختم می شود!

دهها مورد بوده که بخاطر دعوای دونفر یا چند نفر، نزاع دسته جمعی منجر به قتل بعدش فرار فامیلهای قاتل از ترس انتقام فامیلهای مقتول و همه خانه و زمین کشاورزی و چشمه و باغ را گذاشتن و رفتن در شهرهای تهران و غیره عملگی و کارگری کردن!

موردی بود که چون شخص در شورای حل اختلاف روستا سر پنجاه متر زمین محکوم شد. روز عید قربان این شخصی محکوم شده، کلاشینکف برداشت اول سه نفر از اعضای شورای روستا را کشت بعد خودکشی کرد!

مورد دیگر در جلسه تقسیم ارث ناگهان یکی از پسرها اسلحه برداشت اول مادر بعد برادر خود را کشت!

یک خاطره تلخ از دعوای مردم!

شب پر مخاطره

در یکی از شهرهایی که امام جمعه بودیم شبی که قرار بود فرداش انتخابات شوراهای اسلامی برگزار شود، ساعت دوازده شب فرماندار با رئیس اطلاعات در خانه ما اومدند و گفتند در روستایی سر انتخاب دهیار دعوا شده و هم رو تهدید به کشتن کرده اند بیااید برویم تا این مشکل را حل کنیم. به روستا رفتیم ابتدا با یک طرف دعوا صحبت کردیم و بعد از ساعتی آنها حاضر به توافق شدند. بعد رفتیم سراغ گروه دوم. اما اینها راضی نمی شدند! آخرش من غضب کردم و بلند شدم و به فرماندار گفتم فردا در این روستا انتخابات شورا برگزار نکنید! چند قدمی که رفتم! یک دفعه گروه دوم گفتند حاج اقا بیا بشین ما امضا می کنیم! و اینها هم توافق کردند!

یعنی سر انتخاب دهیار سنگر بندی کرده بودند و میخواستند هم رو بکشند! به این راحتی!

در این کتاب درمورد ابعاد مختلف دعوا کردن مطالب متنوعی آورده میشود.

زمستان 1402. کرمانشاه

دعوا کردن ممنوع!

در اسلام دعوا کردن ممنوع است....

خدا فرمود رحماء بینهم....یعنی باهم مهربانند..

انس بن مالک می گوید ده سال خدمتکار پیامبر بودم یکبار بامن دعوا نکرد. یکبار نگفت چرا این کارو کردی یا چرا این کارو نکردی (در حالی که معمولاً خدمتکارها اشتباهاتی در کارها دارند)....

در روایتی است که امام سجاد علیه السلام وقتی متوجه شد همسرش ناصبی و دشمن اهل بیت است مهریه او را داد و او را طلاق داد. اما خانم پیش قاضی رفت و گفت امام مهریه مرا نداده. قاضی از امام پرسید ایا مهریه اش را داده اید؟ فرمود داده ام. قاضی گفت پس شما یک قسم بخورید. امام نپذیرفت و دوباره مهریه دادند. و با خانم دعوا نکردند..

امام صادق علیه السلام وقتی شنید رفیقی که همیشه با او بیرون می رفت

با غلامش دعوا کرد و به غلامش ناسزا گفت فرمود من دیگر با تو

دوستی نمی کنم...

نباید سر مسایل مختلف مخصوصا مسائل جزئی با دیگران دعوا کرد..مثلا تصادفی شده و حق هم باشماست ولی طرف زیر بار نمی رود. دعوا نکنید بلکه یا ببخشید یا به قانون مراجعه کنید. یا تو نونوایی شخصی از شما جلو بزند اینجا جای دعوا نیست..

یا خانم شما در زندگی کاری را درست انجام ندهد یا خسارتی ببار بیاورد مثلا ظرفهارو سهوا بشکند و امثال ان. اینجا جای دعوا نیست...

ماشینی در روز بارانی در کوچه از کنار شما رد میشود و اب به شما می پاشد. اینجا جای ناراحتی و دعوا نیست! مواردی سراغ داریم که تصادفی شده. مثلا زن سرنشین ماشین مرده. فامیلهای زن آمدند با شوهر دعوای سختی حتی تهدید به کشتن کردند درحالی که شوهر تصادف ناخواسته انجام داده..

خلاصه خیلی از دعواهایی که میشود جای دعوا نیست بلکه جای صبر و تحمل است...

مفضل شاگرد امام صادق علیه السلام دید دونفر باهم سر پولی دعوا می کنند آنها را حانه خود برد و به انها پول داد و دعوا خاتمه یافت و گفت این

پول مال امام صادق علیه السلام است به من داده تا اگر شد با پول دعوا را حل کنم این پول صرف حل شدن دعوا بشود.....

#زود پاسخ دهید# سلام من با یکی از همکلاسی های بد دهنم مشغول بحث بودیم که شروع به فحاشی کرد؛ بنده متأسفانه او را به دعوا دعوت کردم اکنون هرچی بهش میگم تمومش کنیم و اینا او باز شروع به فحاشی میکنه من ترسی ازش ندارم و فقط کمی برای دعوا مضطربم میخواستم بدونم از دید اسلام و اهل بیت و خدا الان چه کاری انجام بدم؟
تورو خدا زود جواب بدید..جواب: پرسشگر گرامی: از منظر احکام اسلامی در اختلافاتی که بین افراد جامعه پیش می آید هیچ یک از طرفین، حق درگیری، فحاشی یا برخورد فیزیکی با دیگری را ندارد.

از نظر اسلام تنها راه حل اختلافات و احقاق حق، رجوع به افراد خیرخواه (در اینجا مسئولین مدرسه) یا مراجعه به محاکم قضایی اسلامی است. لذا اگر صاحب حق با شخصی که حق او را ضایع کرده، خود سرانه به درگیری بپردازد و ضربه ای بر او وارد سازد که منجر به صدمه و یا

جراحی شود طرف مقابل حق قصاص یا گرفتن دیه ی آن را طبق قانون
(جزائی اسلام دارد).^۱

---

۱. (جامع المسائل (للبيهجة)، ج 5، ص: 212¹

علل و عوامل دعوا کردن

یکی از عوامل مهم اینکه بعضی افراد دعوایی هستند به ویژگی های

منطقه ای که در آن بزرگ شدند بر می گردد.

بعضی مناطق هستند که در آنها همیشه دعوا و جنگ هست. همه از کشتن

و زدن و دعوا کردن حرف می زنند. همه تفنگ و قمه و... دارند.

موردی بود که جوانی برای شکایت از رفیقش پیش من امد. موبایل

گرفته بود پولشو نمی داد. گفتم چرا پولشو نمیدی؟ یه دفعه عصبانی شد

وبه اون جوان طلبکارش گفت می دزدمت و میبرم بیرون شهر معدومت

می کنم!!!

گفتم بله؟ چکار می کنی؟

باایشان برخورد سختی کردم. روز بعد امد و عذرخواهی کرد و گفت ما

در روستایی بزرگ شدیم که همش از جنگ و دعوا و کشتن صحبت

میشه!

منم اینجور تربیت شدم!

بعضی مناطق انقدر اهل دعوا هستند که می‌گند انجا لیانشانگو! است!

یکی دیگر از عوامل اینکه ادم اهل دعوا باشد به تربیت دوران کودکی بر می‌گردد.

پیامبر خدا یکی از وظایف والدین را یاد دادن ادب به فرزند ذکر کرده اند.

ادب یعنی اگر فرزند ادم کار خوبی کرد تشویق بشود و اگر کار بدی کرد تنبیه بشود.

اگر والدین مخصوصا پدر مانند باغبان مرتب نظارت و سرکشی داشته باشد و باغ خود را رها نکند این باغ خوبی خواهد شد.

اما متأسفانه خیلی ار پدرمادرها بچه های خود را از نظر مادی تامین می کنند ولی از نظر ادب و معنویات هیچ اهمیتی نمی دهند. لذا بچه ها بدون تربیت هستند. دیدید بچه ای اذیت می کند بش می‌گند مگر تربیت نشدی! چرا بی ادبی! پدر و مادر بت ادب یاد ندادند؟

اگر دیدید ادم میانسالی دعوا می کند. فحش می دهد و رفتارهای بدی
دارد حتما پدر و مادرش بش ادب یاد ندادند!

برعکس وقتی ادم مودبی را می بینید. متوجه می شوید تربیت خانوادگی
عالی داشته است.

من داشتم با اقایی از کوچه ای رد میشدم. باران آمده بود و کوچه چاله
های پرابی داشت. ماشینی از کنارما رد شد. به ما آب پاشیده شد. دیدم
این آقای همراه ما بلند به راننده گفت: حیوان!

من ناراحت شدم چرا این حرف رو زد. ایشان در دوران کرونا بر اثر
کرونا مرحوم شد خدایا مرزدش.

دیدن دعوای مردم باعث ناراحتی انسان می شود

دیدن صحنه هایی پر از خشم و درگیری، ذهن و روح هر انسان صلح جویی را به درد می آورد، همه ما از روح خدایی سرشاریم، روحی که خدا بر ما دمیده است و همین منشا تمامی خوبی هایی هست که می توانیم داشته باشیم.

دعوا واکنشی در مقابله با ناکامی است

دعوا یک واکنش طبیعی به مسایل ذهنی و رفتاری است. بسیاری از دعوها، ناشی از ناکامی هاست. فرد در ذهن خود منتظر اتفاقی است اما

آن اتفاق نمی‌افتد و او هم واکنش کلامی یا بدنی نشان می‌دهد و دعوا به وجود می‌آید. می‌توان گفت دعوا واکنشی در مقابله با ناکامی است. دعوا گونه‌های مختلفی دارد. در یک نوع دعوا، زدوخورد بدنی یا همان کتک‌کاری پیش می‌آید یا مثلاً به صورت هل دادن است. نوع دیگر آن دعوای کلامی است که طی آن افراد، فحش، توهین یا القاب نامناسبی به زبان می‌آورند.

دعوا و نزاع ۵۳۷۲ نفر در آذربایجان شرقی

بر اساس اعلام مدیرکل پزشکی قانونی آذربایجان شرقی، در دوماهه نخست سال جاری ۵ هزار و ۳۷۲ نفر به دلیل صدمات ناشی از نزاع به مراکز پزشکی قانونی آذربایجان شرقی مراجعه کردند. این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته که تعداد مراجعان ۶ هزار و ۱۸ نفر بود حدود ۱۱ درصد کاهش نشان می‌دهد.

وی افزود: از کل مراجعان نزاع در دوماهه نخست سال جاری یک هزار و 414 نفر زن و 3 هزار و 958 نفر مرد بودند. این در حالی است تعداد مراجعان زن در دوماهه نخست امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل 7 درصد و تعداد مراجعین مرد 12 درصد کاهش داشته است.

مدیرکل پزشکی قانونی آذربایجان شرقی خاطرنشان کرد: بر اساس همین گزارش کل آمار مراجعین مدعی نزاع در سال 94 برابر با 34 هزار و 805 نفر بوده که از این تعداد 9 هزار و 35 نفر زن و 25 هزار و 770 نفر مرد بودند.

وی تصریح کرد: مراجعان مدعی نزاع در اردیبهشت سال گذشته برابر با 3 هزار و 85 نفر بود که این رقم در مدت مشابه سال جاری به 2 هزار و 884 نفر کاهش یافته است.

،
شاید تمامی ما ایرانی ها عادت کرده ایم که در صفحه حوادث و یا در مقابل چشمانمان، دعاها را ببینیم، دعوایی که می توانند نباشند ولی هستند!

،
به سراغ دکتر احمد رضایی نژاد، جامعه شناس می رویم. از وی در مورد:
اینکه اصلاً چرا دعا می کنیم می پرسیم، وی در پاسخ می گوید:

،

دعوا می کنیم، چون نمی توانیم به صورت منطقی با مسئله کنار بیاوریم، به همین راحتی.

علل دعا متفاوت است. بخشی از آن شاید به صورت یادگیری باشد. وقتی کسی مشاهده می کند که دیگران چگونه در مقابله با اتفاق های مختلف، شروع به دعا می کنند، به مرور زمان چنین عکس العملی را یاد می گیرد و ممکن است در هر شرایطی از آن استفاده کند. گاهی هم ناشی از عدم توانایی در مهار هیجان است. فردی که نتواند هیجان یا حس پرخاشگری خود را کنترل کند، دعا می کند. سومین دلیل آن، رفتارهای تقویت شده است. یعنی فرد در موقعیتی قرار گرفته و دعا کرده و متأسفانه از آن دعا، نتیجه مثبتی گرفته است. همین باعث می شود بعد از آن هم هر جا که کارش گیر کرد، دعا کند.

اثر / آیا اخلاق و رفتار افراد نمی تواند عامل ایجاد دعا باشد؟

یکی از دلایل دعوا، ویژگی خلقی فرد است. بعضی افراد روحیه پرخاشگری دارند و در رابطه با دیگران، واکنش تنشی نشان می‌دهند. البته اولین واکنش بعضی افراد هم پرخاشگری است چون یاد نگرفته‌اند که از سایر مهارت‌های اجتماعی استفاده کنند. مثلاً یک معلم، ممکن است در برخورد با کوچک‌ترین بی‌انضباطی دانش‌آموز، بدون اینکه فکر کند، با او دعوا کند. یا مثلاً پدر و مادری که مهارت‌های اجتماعی را بلد نیستند، برای تربیت فرزندشان، فقط او را دعوا می‌کنند یا کتک می‌زنند. این افراد لازم است راه‌های به‌کارگیری مهارت‌های اجتماعی را بیاموزند تا در صورت ناراحتی به عنوان تنها راه حل موجود، دعوا کردن را انتخاب نکنند.

,

,

,

,

,

اٹل / و بدترین چیزی که در همین دعوایا شاهد آن هستیم؟

,

بدترین چیزی که در نزاع های خیابانی می بینیم، جمع شدن تعداد زیادی از عابران و تماشای دعوایا با استفاده از امکانتا فیلم برداری است. باید قبول کنیم که فرهنگ را جزو اولویت های اول زندگی خودمان قرار نمی دهیم. چرا باید از صحنه های پر از خشونت عکس بگیریم و فیلم تا آن ها را در اولین زمان ممکن در روی خروجی های اینترنتی و صفحات اجتماعی بارگذاری کنیم؟! این اتفاق، چه لذتی دارد، من هم نمی دانم

,

,

اٹل / چه کار کنیم که شاهد این دعوایا خیابانی نباشیم؟

,

همه ما قدرت کنترل رفتار داریم، چون این اراده را خداوند به ما داده است. فرض کنید تصادفی کوچک شکل می گیرد، حالا به هر دلیل ممکن، می توان عاقلانه فکر کرد و گفت حل و فصل این اتفاق و تشخیص اینکه چه کسی مقصر بوده است و.. برعهده من نیست، بنابراین بر اساس منطق بدون کوچکترین جر و بحثی منتظر حضور پلیس راهنمایی و رانندگی می مانند، اما روی دیگر قصه به همین راحتی ها نیست، کافیتست همین تصادف کوچک شکل بگیرد، افراد از ماشین پیاده می شوند، به جر و بحث می پردازند، به هم بی حرمنی می کنند، و همین ها جرقه های آتش یک دعوای بزرگ به خاطر یک مسئله کوچک را فراهم می کند

نبود آموزش نیز از عوامل موثر در نزاع های خیابانی است زیرا هر انسانی قادر است بسیاری از مسایل را یاد بگیرد

,

,

این کارشناس مسائل اجتماعی، خانواده را مهم ترین مرکز آموزش مهارت های زندگی برشمرد و گفت: یادگیری مسایلی مانند خونسردی، متانت، تامل، تفکر و چاره جویی برای حل مشکلات در سرنوشت انسان و نحوه زندگی او در تمام دوران زندگی موثر خواهد بود

وی فقر اقتصادی را نیز عاملی برای بروز این گونه درگیری ها دانست و افزود: گاهی مشکلات مالی بر توان و حوصله افراد غلبه می کند و باعث می شود افراد بر سر مسایل کوچک و کم اهمیت با یکدیگر درگیر شوند.

وی شخصیت افراد را در بروز درگیری ها موثر دانست و گفت: افرادی که دارای برنامه ریزی در زندگی هستند، بسیاری از مشکلات را پیش بینی می کنند و با آمادگی قبلی برای هر موردی اقدام می کنند به طوری که کمتر باعث درگیری، ضرب و جرح و منازعه می شوند

بیشترین درگیری ها بین جوانان صورت می گیرد

,

,

,

,

,

آمارهای پزشکی قانونی نشان می دهد بیشترین موارد درگیری ها بین افراد جوان صورت می گیرد.

وی با بیان آنکه درصد بالایی از جمعیت ایران را افراد جوان و نوجوان تشکیل می دهند، گفت: این افراد ویژگی هایی مانند ناپختگی، بی تجربگی، انرژی زیاد و تحریک پذیری دارند و مستعد درگیری و زد و خورد و پیامدهای آن هستند.

,

,

,

وی نقش خانواده ها و رسانه های جمعی را در کنترل این درگیری ها موثر دانست و اظهار داشت: والدین باید همواره همنشینی های جوانان، رفت و آمد آنها و برنامه های روزانه شان را تحت نظارت قرار دهند.

این جامعه شناس گفت: والدین چنانچه علامتی دال بر بدرفتاری یا انحراف در فرزندان خود دیدند باید اقدامات لازم را انجام دهند.

,

,

,

وی رفتار والدین و مسوولان آموزشی را در این مورد قابل تامل برشمرد و گفت: لازمه تعلیم و تربیت و تدریس این است که معلم و مدرس خود

از تربیت خوبی برخوردار بوده تا بتوانند این ویژگی را به دانش
آموختگان نیز انتقال دهند.

رضایی نژاد اظهار داشت: در خانواده هایی که همواره والدین درجنگ و
دعوا هستند و بر سر مسایل ناچیز و بی اهمیت جر و بحث می کنند، نمی
توان انتظار داشت که کودکان آنان از تربیت مناسبی برخوردار باشند.

,

,

,

!وقتی دعوا، تخریب شخصیت افراد را نشانه می رود

,

در گذشته آدم ها تصور می کردند زمانی که با طرف مقابلشان به توافق
نمی رسند بهترین راه این است که فوراً یک چک یا لگد تقدیم یکدیگر

کنند و با زبان تنبیه با هم رفتار نمایند که در این مواقع مسلماً طرف قدرتمندتر، پیروز میدان بود یا کار به کلانتری و شکایت و دادگاه و التماس و از این جور حرف ها می کشید که نه عاقبت خوشی داشت نه جلوه زیبایی. اما آن زمان مشغولیات زندگی کم تر بود و فرصت مردم برای پرداختن به کارهای حاشیه ای بیشتر، همین بود که در برخی از سطوح اجتماعی آن زمان دعوا و درگیری و پیروزی در آن یک نوع تفریح و سرگرمی به حساب می آمد و طرفداران زیادی داشت.

حال، در دنیای امروز بعد از گذشت دهه های مختلف علمی و فرهنگی و مدرنیزه شدن زندگی آدم ها و ارتقای چشمگیر سطح فرهنگی، اجتماعی و علمی مردم، دیگر نه تنها دعوا، درگیری و جرو بحث با دیگران یک نوع تفریح و سرگرمی به حساب نمی آید بلکه نوعی خطای اجتماعی و ضعف فرهنگی است که علاوه بر مشکلات و معضلاتی که ایجاد می کند، موجب تخریب شخصیت فردی و اجتماعی نزاع کننده و اطرافیان او می شود.

،

در زندگی افراد با شخصیت و فهمیده جرو بحث و درگیری هیچ جایگاهی ندارد، عصبانیت لحظه ای و بد و بیراه گفتن و انجام حرکات فیزیکی، در ذهن این افراد، اعمال و رفتاری زشت و ناپسند است که می تواند شخصیت فرد را نابود کند و اعتبار او را ضعیف جلوه نماید.

،

آن ها اغلب از پیش بردن بحث به دعوا و درگیری به شدت جلوگیری می کنند و هیچ گاه گونه ای یا حالتی صحبت و رفتار نمی کنند که موجب تحریک دیگران و شروع جرو بحث شوند. این افراد به آرامی و در کمال متانت سخن می گویند و از توهین و تحقیر دیگران خودداری می کنند.

،

مزایای این گونه رفتار در این است که از مشکلات و عواقب درگیری و جرو بحث در امانند، رابطه متعادل خود را با دیگران حفظ می کنند، اعتبار و شخصیت فرد و اطرافیان او نزد دیگران حفظ می شود، استرس و فشار

اجتماعی این موضوعات به آن ها برخورد نمی کند، آرامش و متانت رفتاریشان آسیب نمی بیند، وقت آن ها برای حضور در بیمارستان و دادگاه و پاسگاه تلف نمی شود و شخصیت اجتماعیشان در این مکان ها تحقیر نمی شود. در این صورت با یک گذشت لحظه ای، خود را از ورود به یک دردسر بزرگ نجات می دهیم و با فراموش کردن موضوع بدون هیچ مشکلی به ادامه کار خود می پردازیم.

زیباتر از همه آن است که به خودمان ثابت می کنیم فردی صبور و منطقی هستیم و اوضاع را در هر شرایطی به بهترین روش کنترل می کنیم تا به اهداف مثبت خود برسیم. ما باید در ذهن خود حک کنیم که مشکلاتی که با خشونت به سختی حل می شوند با مهربانی محو خواهند شد.^۲

---

^۲ <https://dana.ir/815481>

چرا بعضی افراد دعوا می کنند؟ مثلا جوان رفته شکلات بخره روز اول عید. با فروشنده دعواش میشه چاقو تو شکمش می کنه! یا ماشینش داده تعمیر. تعمیرکار درست تعمیر نکرده با قمه امده سراغ تعمیرکار اونم با اسلحه زده اونو کشته! اقا با نامزدش رفته رستوران جای بدی پارک کرده. کارگر رستوران بش تذکر داده. اونم نصف شب رفته کارگر را کشته! و خیلی از قتل ها و دعواها سر مسایل جزئی اتفاق می افتد؟ سوال این است چرا؟.....

یکی از علتهای زیاد شدن دعوا به مشکلات عمومی کشورمان بر می گردد. در این رابطه به این امارها و اظهار نظر کارشناسان توجه نمایید:

بر اساس آخرین آمار مقایسه ای معاینات نزاع که پزشکی قانونی منتشر کرده است، در ۱۰ ماهه اول سال ۱۳۹۷ نزاع در کشور ۶,۶ درصد افزایش داشته است. نزاع دومین عامل مرگ و میر در اورژانس کشور است و همچنین بالاترین جرمی که در سامانه ۱۱۰ ثبت می شود، مربوط به نزاع های خیابانی است. در ۱۰ ماه اول سال ۹۷ حدود ۵۰۰ هزار نزاع

گزارش شده است که مراجعه کنندگان مرد حدود دو برابر زنان بوده‌اند.

به گزارش فرارو، گاهی برای بررسی استان‌هایی که درگیری و نزاع در آن‌ها بیشتر بوده است از آمار پزشکی قانونی استفاده می‌شود. مثلاً با توجه به حدود ۸۰ هزار درگیری در تهران گفته می‌شود تهران رکورددار نزاع است. اما با توجه به اینکه تعداد درگیری با جمعیت رابطه دارد چنین گفته‌ای صحیح نیست.

اگر افزایش تعداد نزاع در سال ۹۷ را در نظر بگیریم استان البرز با ۲۰ درصد در صدر و اردبیل، قم، لرستان و سمنان در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

مهدی صابری، روانپزشک مرکز تحقیقات پزشکی قانونی می‌گوید: ۹۰ درصد نزاع‌ها مربوط به نزاع‌های خیابانی است چرا که کمتر از ۱۰

درصد از نزاع‌های خانوادگی به محاکم قضایی و پزشکی قانونی کشیده می‌شود.

از طرفی درگیری‌هایی که موجب صدمه نسبتاً شدید می‌شود به پزشکی قانونی مراجعه می‌کنند و افزایش مراجعه برای نزاع می‌تواند نشان از افزایش خشونت در جامعه باشد. هم‌چنین بر اساس آمار پزشکی قانونی، در نیمه دوم سال بالاترین افزایش درگیری‌ها دیده می‌شود. یکی از نظریات روانشناسی از "ناکامی-پر خاشگری" صحبت می‌کند. یعنی وقتی افراد جامعه به دلیل فقدان نظم و انسجام ناکام شوند، پر خاشگر می‌شوند.

در کشور ما جوانان بیکاری داریم که آینده‌ای برای خود متصور نیستند و عمرشان به بطالت می‌گذرد یا افرادی که ناکام و منزوی اند و در جامعه بی نقش و بی تاثیرند. فشارهای روحی و روانی آن‌ها را به سمتی می‌کشد که با کوچک‌ترین اتفاقی درگیر خشونت و پر خاشگری بشوند.

مشکلات افزایش خشونت در خانواده‌ها را هم پی دارد. خانواده‌هایی که به دلیل تورم شدید و عدم توانایی مالی نمی‌توانند خانه را اداره کنند. خانه‌ای که قرار است امن‌ترین مکان باشد متزلزل می‌شود

در مجموع امروز این مشکلات و نگرانی نسبت به آینده، عدم انسجام و ترس از اوضاع و احوالی که پیش رو است، بر روح و روان مردم تاثیر می‌گذارد و موجب افزایش درگیری و نزاع در خانواده و جامعه می‌شود^۳

پیامبر خدا دوازده زن داشت هیچوقت با زنانش دعوا نکرد با اینکه آنها بارها پیامبر رو ناراحت کردند.

---

³ <https://fararu.com/>

عکس العمل انسان های عاقل و خردمند درمقابل ناسزا و برخوردهای بد

دیگران چگونه است؟

قران به ما درس بزرگی داده و فرموده:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ

قَالُوا سَلَامًا (فرقان ایه 63)

و بندگان خاص خدای رحمان آنان هستند که بر روی زمین به تواضع و

فروتنی راه روند و هرگاه مردم جاهل به آنها خطاب (و عتابی) کنند با

سلامت نفس (و زبان خوش) جواب دهند

یعنی اگر کسی بتو ناسزا گفت یا خواست باشما دعوا کند شما بگو سلام

و از انجا دور شو.

در زندگی پیامبران و امامان و علمای ربانی این نوع عکس العمل زیاد دیده شده است. قبلاً درباره برخورد مهربانانه پیامبر خدا مطالبی گفته شد.

در مورد سایر معصومین چند مورد مثال می آوریم:

شخصی سر راه امام حسن مجتبی علیه السلام را گرفت و به حضرت ناسزا گفت اما در مقابل امام سکوت می کردند و بعد فرمودند اگر نیاز مالی داری ما بتو کمک می کنیم.

یا شخصی همیشه سر راه امام موسی کاظم علیه السلام را می گرفت و به حضرت ناسزا می گفت اما در مقابل امام سکوت می کردند و بعداً هم سراغ آن شخص رفتند و به او کمک مالی کردند و آن شخص ادم خوبی شد.

شخص نیازمند و فقیری به ایه الله کاشف الغطاء اب دهان انداخت ایشان در مقابل به او پول دادند!

شخصی به ایه الله سید ابوالحسن اصفهانی فحش می داد تا آنکه شروع به
فحش ناموسی کرد. ایه الله فرمود هرچقدر می خواهی به خودم ناسزا
بگو ولی به خانواده ام کاری نداشته باش!

و....

حل اختلاف دیگران (اصلاح ذات البین) عبادت بزرگی است

جلو دعوای دیگران گرفتن و حل کردن اختلاف مردم از بزرگترین

عبادت هاست.

اصلاح ذات البین یکی از بزرگترین واجبات اسلامی است و در مقابل، قطع رابطه و قهر کردن دو مؤمن با هم (هَجْر المؤمن) بیش از سه روز جایز نیست و اگر بیش از سه روز طول بکشد در روز چهارم نماز آنها قبول نمی‌شود. نسبت به خاتمه دادن به اختلاف و ایجاد ارتباط نیز هر یک از آن دو که زودتر اقدام کند و برای آشتی پیش قدم شود چندین برابر اجر خواهد داشت. در همان سه روز هم اگر کسی بتواند بین آن دو مؤمن را اصلاح دهد واجب است به این کار اقدام نماید، و البته هرچه مدت قهر و دوری به درازا بکشد وجوب اقدام برای اصلاح مؤکدتر می‌شود حتی اگر با توسل به دروغ باشد. می‌دانیم که دروغ یکی از بزرگ‌ترین گناهان کبیره و برحسب روایات، کلید بسیاری از گناهان دیگر است

صلاح بین دو مؤمن و رفع کدورت بین آنها آن قدر اهمیت دارد که به خاطر آن دروغ گفتن جایز می گردد، و نه تنها جایز، بلکه مطلوب و مستحب می شود!

به ما دستور داده شده که اگر دیدید کسی از برادر ایمانی خود گله مند است و، برای مثال، می گوید فلانی پشت سر من حرف زده؛ و این مسأله باعث کدورتش گردیده، شما نزد او بروید و به دروغ به او بگویید: نمی دانی فلانی چقدر پشت سرت از تو تعریف می کرد! تو اشتباه می کنی! من خودم دیدم و شنیدم که چقدر به تو اظهار محبت و ارادت می کرد و می گفت فلانی چنین و چنان است. سؤال می کند: حقیقتاً این حرف ها را می زد و از من تعریف می کرد؟ بگویید: بله، این عین واقعیت است و تو در اشتباه هستی!

این دروغ ثوابش از هر راستی بیشتر است؛ چرا که باعث می شود دو نفر مؤمن با یکدیگر آشتی کنند و کدورت و نقار میان آنها از بین برود. این جا توصیه این است که دروغ بگویید و بین دو مؤمن را اصلاح کنید چرا دروغ که آن همه مذمت ها از آن شده است در این جا جایز و بلکه مطلوب است؟ چون اگر روابط اجتماعی بین انسان ها گسیخته شود، هم مصالح مادی و هم مصالح معنوی آنها به خطر می افتد.

ممکن است کسی به ذهنش بیاید، اگر دو نفر با هم قهر باشند مگر زمین به آسمان می‌رود یا آسمان به زمین می‌آید که یکی از بزرگ‌ترین حرام‌ها و گناهان کبیره را به خاطر آن حلال کنیم؟ پاسخ این است که اگر این راه باز شد، امروز این دو نفر با هم کدورت پیدا می‌کنند، فردا آن دو نفر، روز سوم دو نفر دیگر، و در نهایت منجر به گسیختگی روابط اجتماعی و سست شدن پیوندها و رشته‌های محبت و عطوفت در جامعه می‌شود. برای این مسأله حدی وجود ندارد؛ از این رو در همان قدم اول باید جلوی آن را گرفت.

خداوند در قرآن می‌فرماید: «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ...»؛ [۱۰] از تو درباره انفال (غنائم و هر گونه مال بدون مالک مشخص) سؤال می‌کنند، بگو انفال مخصوص خدا و پیامبر است. پس از (مخالفت فرمان) خدا بپرهیزید و [اختلاف و نزاع] بین خود را اصلاح نمایید.

در آیه‌ای دیگر از قرآن کریم آمده است: «لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا»؛ در بسیاری از سخنان

درگوشی (و جلسات محرمانه) آنها خیر و سودی نیست، مگر کسی که
(به این وسیله) امر به کمک به دیگران یا کار نیک یا اصلاح در میان
مردم کند و هر کس برای خشنودی پروردگار چنین کند پاداش بزرگی
[به او خواهیم داد.] ۱۱

اصلاح میان مردمان از صفات و فضایل نیک اخلاقی و علامت شرافت
نفس و طهارت ذات است و به این سبب، ثواب و فضیلت بسیار به ازای
:آن در احادیث رسیده است

رسول خدا صلی الله علیه و آله در بیان اهمیت آشتی دادن میان مردم
می‌فرماید: آیا شما را به چیزی بافضیلت‌تر از نماز و روزه و صدقه
(زکات) آگاه نکنم؟ آن چیز اصلاح میان مردم است؛ زیرا تیره شدن
[رابطه میان مردم، مهلک و دین برانداز است.] ۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «برترین صدقات، اصلاح کردن
[میان مردمان است.]» ۱۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: کسی هیچ کاری را انجام نداد
بعد از برپا داشتن واجبات، که بهتر از اصلاح دادن میان مردم باشد،
سخن خیری گوید و آن خیر، خیر دیگری - که اصلاح است -
[برویاند. ۱۵]

امام علی علیه السلام خطاب به فرزندان بزرگوارش می نویسد: «من از جد
شما پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود: اصلاح دادن بین
[مردم از نماز و روزه یکسال برتر است. ۱۶]

امام صادق علیه السلام فرمود: «صدقه‌ای که آن را خدا دوست دارد،
[اصلاح کردن میان مردم است...]. ۱۷]

امام صادق علیه السلام به مفضل، وکیل خود فرمود: «هرگاه نزاعی میان
[دو نفر از شیعیان ما ببینی، از مال من میان ایشان اصلاح کن. ۱۸]

امام صادق علیه السلام فرمود: «ایجاد خوش‌بینی و اصلاح ذات‌البین حتی
[با دروغ گفتن، عملی پسندیده است. ۱۹]

حضرت رسول صلی الله علیه وآله فرمود: «هر دروغی را می نویسند مگر این که در جهاد بوده باشد یا دروغ بگوید میان دو نفر که اصلاح میان ایشان کند».[۲۰]

حضرت صادق علیه السلام به ابن عمار فرمود: «از من به فلان شخص چنین و چنان بگو. ابن عمار عرض کرد: هرگاه غیر از آنچه فرمودید سخنی دیگر از زبان شما به جهت اصلاح بگویم رواست؟ فرمود: بلی، [مصلح دروغگو نمی باشد، امثال این سخن ها صلح است نه کذب].»[۲۱]

پاورقی:

10.سوره انفال، آیه ۱

11.سوره نساء، آیه ۱۱۴

12.تفسیر نمونه، ج ۴، ص ۱۲۷

13.محمدی ری شهری، محمد؛ میزان الحکمة، ترجمه حمیدرضا شفیعی،

قم، دارالحديث، ۱۳۷۹، دوم، ج ۱۰، ص ۳۵۸۶

14.جامع السعادات، ج ۲، ص ۲۸۰

15. مجلسی، محمدباقر؛ بحارالانوار، بیروت، موسسه الوفاء، ۱۴۰۴ ه.ق،

ج. ۷۳، ص ۴۳

16. نهج البلاغه، ترجمه دشتی، نامه ۴۷

17. کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵

ه.ش، ج ۲، ص ۲۰۹، ح ۱

18. کافی، ج ۲، ص ۲۰۹، ح ۳

19. الکافی، ج ۲، ص ۳۴۱

20. محجۀ البيضاء، ج ۵، ص ۲۴۵

21. کافی، ج ۲، ص ۲۱۰، ح ۷

22. مکارم شیرازی؛ اخلاق در قرآن، پیشین، ص ۳۱۸

دعوا و نزاع؛ نابودکننده تدبیر انسان

امام علی علیه السلام فرمودند

الْخِلَافُ يَهْدِمُ الرَّأْيَ

دعوا و نزاع تدبیر انسان را نابود می کند^۴

شرح حدیث:

پرخاشگری و برخورد فیزیکی با یکدیگر و به طور کلی عصبانیت اندیشیدن و تدبیر را از انسان می گیرد در نتیجه اگر ما محق و صاحب حق باشیم نمی توانیم حق خود را ثابت کنیم گذشته از آنکه در دعوا و نزاع امکان ضرب و شتم هم وجود دارد و چه بسا در اوج خود برسد و خونی هم ریخته شود

پس چه بهتر حداقل یک طرف نزاع کوتاه بیاید تا منازعه پایان پذیرد که فرونشاندن خشم و عصبانیت از صفات اشخاص آراسته و دارای روح بلند است کسی که باعث پایان پذیری دعوا می شود و بر اعصاب خویش مسلط است جزو نیکوکاران است و خداوند او را دوست دارد

وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛
فرو بردگان خشم و آنها که از بدی مردم درگذرند و خداوند نیکوکاران
را دوست می دارد.^۵

امام علی (علیه السلام) نیز فرمودند
مِنْ أَحْسَنِ أَعْمَالِ الْقَادِرِ أَنْ يَغْضَبَ فَيَحْلُمَ؛
از بهترین کارهای انسان قدرتمند این است که وقتی عصبی شود ،
بردباری کند.^۶

---

^۵ سوره آل عمران، آیه ۱۳۴

^۶ غرر الحکم، ج ۹۳۲۲

نتیجه مطالب گذشته این شد که اسلام با دعوا مخالف است و اگر انسان

می خواهد از حق خود دفاع کند از راههای قانونی پیگیری کند ولی

خودش اقدام نکند و دعوا ننماید. و جلو دعوای دیگران را بگیرد و اگر

پولی در صلح دادن افراد خرج کند ثواب زیادی برده است. و دعوا کردن

نتایج تلخی دارد گاهی منجر به قتل میشود گاه منجر به فرار عده ای از

مردم از خانه هایشان می گردد و....